

FIETSROUTE **NETWERK** ZUIDOOST FRIESLAND

Zuidoost Friesland: verrassend anders

Zuidoost Friesland biedt u een onverwacht ander gezicht van Friesland. Al fietsend zult u ontdekken dat Friesland nog veel meer te bieden heeft dan meren, terpdorpen en weidse vergezichten. De Zuidoosthoek, zoals dit deel van de provincie ook wel genoemd wordt, laat u kennismaken met bossen, parkachtige landschappen, uitgestrekte heidevelden en brinkdorpen, maar ook met kaarsrechte turfvaarten, historische veenkoloniën en ongerept hoogveen. Tal van fietspaden en rustige wegen voeren u door het gebied dat bol staat van de geschiedenis en van boeiende contrasten. Kortom: een fietstocht door Zuidoost Friesland biedt u volop verrassing en afwisseling.

EINDELOOS VARIËREN

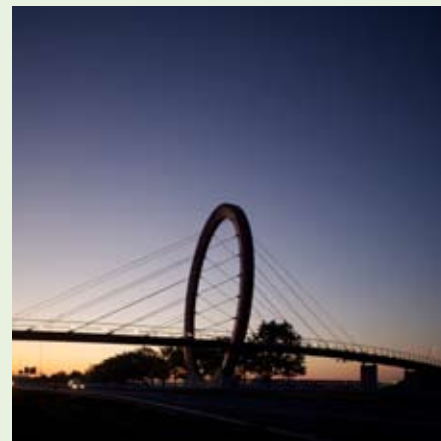
De ontstaansgeschiedenis van het landschap van Zuidoost Friesland is nauw verbonden met de turfgraverij. Vanaf ongeveer 1600 werd het hoogveen afgestoken. De veengraverijen zorgden ervoor dat grote delen van de Zuidoosthoek een nieuw aanzien kregen. Er werden kanalen – in dit gebied compagnonsvaarten genoemd – gegraven, waarlangs de veenarbeiders zich vestigden. Na de verveening bleef een landschap achter van waterplassen, cultuurgronden, bossen en uitgestrekte heidevelden. Met de introductie van de kunstmest rond 1900 gingen vervolgens grote delen van de heidevelden op de schop. De Lippenhuisterheide, ten zuiden van Beetsterzwaag, laat nog zien hoe grote delen van Zuidoost Friesland er vroeger uitzagen.

De uitzichten die het landschap u biedt zijn steeds weer anders. Rond Drachten geven houtsingels en bossen het landschap een innemend karakter. Tussen Drachten, Heerenveen en Oosterwolde vormen weelderige bossen, parkachtige landschappen en kaarsrechte compagnonsvaarten de basisingrediënten van het gebied. Uitgestrekte bossen, hoge duinen en woeste stuifzanden zijn te vinden rond Appelscha. In het nabij gelegen Fochtelooërveen is ook nog het laatste stuk levend hoogveen van Nederland te aanschouwen. In de gemeenten Oost- en Weststellingwerf liggen een aantal dorpen die, met hun brinken en essen, Drents aandoen. Oorspronkelijk hoorden deze dorpen dan ook bij Drenthe. De Stellingwerfen onderscheiden zich ook nu nog van de rest van de provincie doordat er voor het grootste

deel geen Fries, maar een Nedersaksisch dialect (het Stellingwerfs) wordt gesproken, een taal die nauw verwant is met het Drents.

Ten zuiden van Wolvega dient zich de schitterende Lendevallei aan. Zo'n 120.000 jaar geleden is de Lende ontstaan als een gletsjerrivier. Het was een vrij brede rivier die op sommige plaatsen wel twee kilometer breed kon worden. Tijdens de verveening, waarmee in 1650 is begonnen, zijn er dijken en sluizen gebouwd en zijn de petgaten ontstaan. Deze vormen nog steeds een onderdeel van het landschap. Het idyllische sluisje in de Van Helomavaart getuigt van die periode. Tussen Wolvega en Heerenveen passeert u het stroomdal van de Tsjonger. De Tsjonger was eens een slingerende rivier die het overvloedige water van de aangrenzende, hoger gelegen gronden afvoerde. Als gevolg van overstromingen werd de middenloop van de Tsjonger aan het einde van de 19e eeuw over een lengte van 35 km gekanaliseerd. Het landschap heeft hier een weids karakter, dat pas weer bij Oranjewoud plaats maakt voor de beslotenheid van bossen en houtwallen.

Het fietsroutenetwerk biedt u de mogelijkheid om eindeloos te variëren. Van een pittoresk dorp naar de stadse geneugten van Heerenveen, van een kronkelbeek in een prachtig beekdal naar kaarsrechte compagnonsvaarten, van uitgestrekte bossen naar 'strakke', weidse landschappen en van heidevelden naar ongerept hoogveen.

STATIGE DORPEN

Oranjewoud is een dorp met allure. De naam Oranjewoud dateert van 1676. Albertina Agnes, prinses van Oranje en weduwe van de Friese stadhouder Willem Frederik van Nassau, kocht hier toen een landgoed dat zij liet inrichten als buitenverblijf. Op de fundering van dit lustslot verrees in 1829 Huize Oranjewoud dat ook nu nog een bezienswaardigheid is.

Rond 1880 werd Oranjewoud drastisch veranderd. Er ontstonden meerdere parken in Engelse landschapsstijl, waaronder Veenwijk en Pauwenburg. In de jaren vijftig van de twintigste eeuw is er ook veel naaldbos aangelegd. Ook staan hier de oudste lariks van Nederland, die nu zo'n 160 jaar oud zijn. Het bosgebied van Oranjewoud heeft, hoewel er hier en daar ook duidelijk de sporen van het productiebos te zien zijn, een vriendelijk, parkachtig karakter, met slingerende paadjes, waterpartijen en veel variatie in bomen, struiken en planten. Het woud is onderverdeeld in een aantal bossen; Reigerbos, Tjaarda's bos en Overtuin.

Het loont beslist de moeite uw fiets even aan de kant te zetten voor een korte of langere wandeling. Staatsbosbeheer heeft in de omgeving een aantal wandelroutes uitgezet die u langs vele interessante plekjes leiden. De wandelroutes hebben een lengte van 3-5 kilometer en starten op de parkeerplaats bij Hotel Tjaarda aan de Koningin Julianalaan 98 in Oranjewoud.

Ook Beetsterzwaag wordt geroemd om zijn schoonheid. De vele buitenhuizen en prachtige tuinen zijn te danken aan het feit dat adellijke families, waarvan leden veelal veeneigenaar waren of het ambt van burgemeester bekleedden, hier in vroegere eeuwen hun woning lieten bouwen. Voorbeelden van prachtige landhuizen zijn Lyndenstein, Eysingahûs en Lauswolt (niet vrij toegankelijk). De buitenhuizen worden vaak omringd door prachtige tuinen. De vrij toegankelijke Overtuin Lyndenstein werd omstreeks 1832 ontworpen door de bekende tuinarchitect Lucas Pieters Roodbaard (1782-1815). De tuin vertoont alle kenmerken van de Engelse landschapsstijl. Op het

zuidelijke uiteinde van de tuin, recht tegenover Lyndenstein, is een heuveltje aangelegd. Vanaf dit punt heeft de wandelaar een fraai zicht op het huis, aan de overkant van de Hoofdstraat. Ook de Tropische Kas in de Overtuin van het adellijke Lycklmahûs is zeker het bezoeken waard. Het kassencomplex ligt in een afzonderlijk deel van de overtuin. Tuinmannen in dienst van de adel kweekten hier in het verleden -voor die tijd- exotische bloemen en vruchten. Nu zijn deze kassen voor iedereen toegankelijk en kunt u genieten van bloemen en planten die vroeger het genot van slechts enkelen waren.

Evenals Oranjewoud en Beetsterzwaag ademt ook Wolvega een zekere deftigheid. Het was in het verleden een geliefde woonplaats van de adel. Daarvan getuigt nog Huize Lindenoord, dat in de 18e eeuw het buitenverblijf was van grietman, staatsman en schrijver Onno Zwier. Ook op diverse andere plaatsen zijn fraaie landhuizen aan te treffen, zoals onder meer Oemastate en Crackstate in Heerenveen en De Slotplaats bij Bakkeveen.

DE GESCHIEDENIS VAN HET VEEN

Dat het niet allemaal rijkdom en pracht en praal was in dit gebied, is op tal van andere plaatsen in de Zuidoosthoek te zien. De voormalige veenhuysjes aan het Voetpad in Munnekeburen - in het natuurgebied de Rotige Meente - tonen dat de veenarbeiders het met heel wat minder comfort moesten stellen dan de rijke veeneigenaren in Beetsterzwaag. In het Streekmuseum Opsterlân in Gorredijk (Hoofdstraat 59) en It Damshûs in Nij Beets (Domela Nieuwenhuisweg 49) is te zien onder welke erbarmelijke omstandigheden er destijds in het veen gewoond en gewerkt werd.

Beide musea bieden een boeiende terugblik op het bewogen verleden. Het Sudergemaal maakt onderdeel uit van It Damshûs.

In het Sudergemaal wordt beleefd op welke wijze het drassige land, dat na de vervening overbleef, door bemaling in cultuur gebracht kon worden. De twee pompen in het Sudergemaal werden in 1987 buiten gebruik gesteld. Tegenwoordig worden in het gemaal exposities georganiseerd van hedendaagse schilders van het Friese landschap. Vanuit It Damshûs en het Sudergemaal worden boottochten georganiseerd naar respectievelijk De Kraanlânnen en De Deelen. Beide gebieden zijn prachtige natuurreservaten die ontstaan zijn door de vroegere vervening.

In Heerenveen besteedt het Museum Willem van Haren uitgebreid aandacht aan het veenverleden van deze plaats. Het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Museum is onderdeel van Museum Willem van Haren. Het geeft een beeld van het leven en werk van Ferdinand Domela Nieuwenhuis (1846-1919). Domela, de vader van het Nederlandse socialisme, was de meest gehate en geliefde persoon van zijn tijd. Hij was zeer verbonden met Zuidoost Friesland, de streek die hem in 1888 als eerste socialist in de Tweede Kamer koos. De veenarbeiders gaven hem de eretitel 'ús Ferlosser' (onze Verlosser).

ZICHTBARE SPOREN VAN HET VERLEDEN

Niet alleen in musea, maar ook op de fiets is de geschiedenis van het veen nog overal zichtbaar in het Zuidoost Friese landschap. De compagnonsvaarten bij onder meer Heerenveen, Gorredijk en Oosterwolde vertellen het verhaal van de turfwinning, die hier vanaf de 16e eeuw ter hand werd genomen. Fietsend langs deze vaarten moet u zich eens bedenken dat al deze wateren met de schop gegraven zijn en dat miljoenen en miljoenen turven over deze vaarten vervoerd zijn. Turfschepen zult u hier niet meer aantreffen, maar de vaarten bieden tegenwoordig volop mogelijkheden voor de recreatieve vaart. De Turfroute bijvoorbeeld is een unieke vaarroute over deze historische kanalen door Zuidoost Friesland, het westelijk deel van Drenthe en de kop van Overijssel. De route slingert door mooie natuurgebieden en langs authentieke dorpen. Ze verbindt vier prachtige Nationale Parken, te weten: het Drents-Friese Wold, het Dwingelderveld, de Alde Feanen en de Weerribben. Voor meer informatie kijk op www.turfroute.nl

In het uitgestrekte Fochteloërveen ervaart u hoe Zuidoost Friesland er 400 jaar geleden uitzag: een 'woeste' boomloze leegte, waar nog 'levend' hoogveen voorkomt. Het meer dan 2000 hectare grote gebied is een van de laatste uitgestrekte hoogveengebieden in Nederland. Nabij Ravenswoud staat een uitkijktoren die een prachtige blik over het gebied geeft.

Nauw verbonden met de geschiedenis van het veen is ook het Nationaal Park De Alde Feanen. Het dynamische moerasgebied De Alde Feanen is als grootste aaneengesloten natuurgebied in het Friese vasteland een eldorado voor natuurliefhebbers. Meren, veenplassen, petgaten, bloemrijke graslanden, rietlanden en moerasbossen bepalen het beeld van de Alde Feanen. Het uitgestrekte laagveenmoeras is ontstaan door verveningsactiviteiten van de 17e tot de 19e eeuw. In die tijd zijn ook de karakteristieke ribben (zetwallen waarop het veen te drogen werd gelegd) met daartussen petgaten (waterplassen) ontstaan. De Alde Feanen is enorm belangrijk voor water-, moeras- en weidevogels. Er broeden zeker 100 verschillende soorten. Opmerkelijk is de aalscholverkolonie in de Princehof, waar maar liefst 950 paar gevestigd zijn. Daarnaast zijn in De Alde Feanen meer dan 450 plantensoorten te vinden, waaronder de zeldzame Friese paardenbloem en verschillende orchideeënsoorten. Bij het bezoekerscentrum in Earnewâld vindt u alle informatie over het gebied.

De Rottige Meente is een laagveengebied met vaartjes en plassen waar het wemelt van de verrassende paadjes, zingende vogels en idyllische plekjes. Een uitgebreid stelsel van wandel- en fietspaden biedt u de mogelijkheid dit gebied in alle rust te ontdekken. Vanuit de vogelkijkhut aan de Lindedijk kunt u ongestoord vogels spotten.

Ook in De Deelen, ten noorden van Heerenveen kunnen natuurliefhebbers hun hart ophalen. Het is een laagveengebied met petgaten en legakkers waar het vele water een grote aantrekkingskracht uitoefent op watervogels. Mede door de aanwezigheid van zeldzame soorten als de zwarte stern, de purperreiger en de bruine kiekendief, heeft het natuurgebied de internationale status van Wetland verworven.

NATUURGEBIEDEN VAN ALLURE

De uitgestrekte bossen bij Appelscha laten zien dat de veenkoloniale dagen van weleer voorbij zijn. Bos vormt de hoofdmoot van de oppervlakte natuur in het Nationaal Park Drents-Friese Wold. Na de Hoge Veluwe is dit het grootste aaneengesloten bosgebied van ons land. De bossen zijn hoofdzakelijk in de 19e eeuw aangelegd op heide en stuifzand. Een aantal heide- en stuifzandgebieden bleven echter gespaard, waaronder het Aekingerzand, beter bekend als de Kale Duinen.

Bossen, heide, stuifzanden, veen, beekdalen en grasland vormen tezamen 6000 hectare verrassende natuur op de grens van Friesland en Drenthe. Hier kunt u eindeloos fietsen en genieten van de prachtige natuur.

In het Bezoekerscentrum Drents-Friese Wold (Terwisscha 6a, Appelscha) is een boeiende tentoonstelling te zien over de natuur in het Nationaal Park Drents-Friese Wold. Kinderen kunnen er de natuur beleven met het 'ontdekmeubel' en een geurenspectrum. Er kabbelt zelfs een echte beek door het pand.

Een ander natuurgebied van allure is te vinden bij Bakkeveen. Bossen, heide-terreinen, stuifduinen en open gebieden wisselen elkaar verrassend af. U kunt hier naar hartelust wandelen en fietsen. Ten zuiden van Wolvega ligt de Lendevallei, een gevarieerd moerasgebied in het beekdallandschap van de Lende, waar bijzondere moerasvogels een plekje vinden. Al fietsend ervaart u een oase van rust.

CULTUUR GENIETEN

Ook op cultureel gebied is er in Zuidoost Friesland genoeg te beleven. Op tal van plaatsen valt een fietstocht te combineren met een bezoek aan een museum of een wandeling door één van de karakteristieke dorpen. Museum Belvédère (Oranje Nassaulaan 12, Heerenveen-Oranjewoud) is het eerste museum voor moderne en hedendaagse kunst in Friesland. Het museum, dat ontworpen is door architect Eerde Schippers, ligt in Museumpark Landgoed Oranjewoud. Het park is aangelegd door Staatsbosbeheer, naar een ontwerp van landschapsarchitect Michael R. van Gessel. Het gebouw bestaat uit twee museumzalen.

Museum Belvédère beschikt over een vaste collectie kunstwerken van belangrijke Friese schilders en stijlverwanten uit binnen- en buitenland. Daarnaast worden er wisseltonstellingen georganiseerd. In het bijbehorende museumcafé heeft u een prachtig uitzicht over het Museumpark.

Heerenveen en Drachten zijn plaatsen met een uitgesproken stedelijk karakter. Heerenveen vestigt tegenwoordig de aandacht op zich als "Sportstad van het Noorden" en dat is geen loze kreet. Rondom het Abe Lenstra-stadion wordt een multifunctioneel sportcentrum ontwikkeld.

Abe Lenstra (Heerenveen, 27 november 1920 – Heerenveen, 2 september 1985) was een Friese voetballer. Hij wordt in het Fries ook *ús Abe* (onze Abe) genoemd. Abe Lenstra wordt in het algemeen gezien als één van de grootste Nederlandse voetballers ooit.

Ook het ijsstadion Thialf geeft cachet aan Heerenveen. Thialf biedt meer dan alleen de grote schaatstoernooien. Ook recreanten kunnen hun hart ophalen bij Thialf. Marathons, kunstrijden, ijshockey, het kan allemaal. Thialf beschikt over meerdere ijsbanen, van een krabbelbaan voor de allerkleinsten tot de 400-meter baan waar de echte sportievelingen hun rondjes kunnen rijden. Thialf organiseert ook tal van andere activiteiten, zoals muziekconcerten, beurzen en vlooiemarkten.

Drachten heeft een troef in handen als het om culturele uitstapjes gaat. Wist u bijvoorbeeld dat u hier een wandeling kunt maken in de voetsporen van Theo van Doesburg en zijn geestverwanten van De Stijl? Zij gaven met hun vernieuwende architectuur en schilderkunst het rustige Drachten kleur. Theo van Doesburg ontwierp in 1921 het kleurenschema voor de nieuwe woningen aan de Torenstraat. De toenmalige bewoners waren, op zijn zachts gezegd, 'not amused' en het woonblok kreeg al snel de weinig vlijende bijnaam 'Papegaaienbuurt'.

> [*Lees verder*](#)

Op hun verzoek werden de woningen al na twee jaar overgeschilderd. In 1988 zijn de originele kleuren – blauw, geel en rood – weer aangebracht. Meer kunst is te vinden in het Museum Smallerland aan het Museumplein. Het museum, dat gehuisvest is in een voormalig klooster, bezit een kunstafdeling met een boeiend overzicht van beeldende kunstenaars die op enigerlei wijze verbonden zijn met Drachten, waaronder Theo van Doesburg, Kurt Schwitters, Pier Pander en Ids Wiersma. In het museum is ook te zien hoe Drachten zich ontwikkelde van een klein dorp tot industriestad. In de jaren vijftig en zestig van de twintigste eeuw was Drachten de snelst groeiende kern van Friesland. Een belangrijke impuls vormde de vestiging van de Philips-fabriek. Van de veenkoloniale sfeer die ooit in Drachten hing, is weinig overgebleven. Drachten is met zijn winkelpromenades het koopcentrum van oostelijk Friesland.

Oldeberkoop is één van de meest pittoreske dorpen van de Zuidoosthoek. Oldeberkoop ligt tussen de riviertjes de Tsjonger, ook wel de Kuunder genoemd, en de Lende. Het dorp ligt centraal in de Stellingwerven, het taalgebied in het zuiden van Friesland dat in het noorden wordt begrensd door de Tsjonger. Kenmerkend voor het dorp zijn de Bonifatiuskerk, het kanon en de geit.

De kerk is omstreeks 1125 gebouwd en werd gewijd aan Bonifatius. Het gebouw behoort tot de oudste bouwwerken van Zuidoost Friesland en vormt het historisch middelpunt van het dorp. Het zestiende-eeuwse kanon is in 1979 bij de Bekhofschans gevonden en staat nu aan de Singel in het centrum van het dorp.

In de tachtigjarige oorlog vormde de rivier de Lende een belangrijke verdedigingslinie tegen de Spanjaarden. De overblijfselen van de Bekhofschans bij het Stuttebos herinneren daaraan.

> [Lees verder](#)

De geit "Snoesje" staat op de Brink en werd in 1970 door de oudejaarsploeg "De Geitefok" aan het dorp geschonken. Zij staat symbool voor de arme keuterboer die hier op de schrale zandgrond zijn kost moest zien te verdienen. In Galerie Nimrod (Willinge Prinsstraat 1) zijn, onder het motto "Kunst en antiek rond paard en hond", op luttele vierkante meters een groot aantal paarden en honden ondergebracht, afgebeeld op schilderijen, tekeningen en prenten, maar ook in drie dimensies, vastgelegd in brons, aardewerk of glas. Oldeberkoop geniet bovendien landelijke bekendheid door de Kijk- en Kunstroute Open Stal die ieder jaar in de zomer plaatsvindt.

Noordwolde staat bekend als het 'Vlechtdorp van Nederland'. Generaties lang zijn hier door de bevolking manden, stoelen, wiegen en andere producten gevlochten van wilgenteen uit de omgeving. In de voormalige Rijksrietvlechtschool is het Nationaal Vlechtmuseum gevestigd waar deze ambacht centraal staat. Voor

kinderen is er in het Nationaal Vlechtmuseum veel te beleven. Er draait een carroussel met gevlochten curiosa en hoe zit het met het muizengaatje in de kast? Grappig zijn het poppenhuis vol gevlochten meubilair, de speciale strip en de "verkleeddoos". De kinderen kunnen zelf vlechten in de vlecht- en knoepkast. De Vlechtwandeling (routebeschrijving verkrijgbaar in het museum) neemt u mee

op een tocht door het dorp Noordwolde. De wandeling is ca. 2,5 km lang en voert o.a. langs meubelfabrieken, het voormalige tramstation, de oude Dorpsschool, het Compagnons huis en de artsenwoning aan de Mulderstraat. Een aantal van deze locaties is inmiddels verdwenen maar de foto's op de informatiepanelen tonen hoe het er vroeger uitzag. Naast de historische gebouwen wordt u ook langs het levende, gevlochten meubilair van kunstenaar Jack Mildert geleid.

De vaart met brug en sluis in het centrum van Gorredijk, geeft het dorp een authentieke uitstraling. Dat Gorredijk naast veenarbeidersdorp ook een vesting is geweest, is te zien in de bestrating: gele stenen geven de loop van de schans weer die hier in de 17e eeuw werd aangelegd. Maar de toeristische trekpleister is natuurlijk het Streekmuseum Opsterlân (zie hierboven).

Een bijzondere ervaring is het ook om – ten zuiden van Nij Beets - het fietsveer over de Nieuwe Vaart te nemen dat het Sudergemaal verbindt met het kleine dorp Ulesprong. Hier is beeldenpark/galerie De Ulen gevestigd. De Ulen is het grootste beeldenpark in het noorden van Nederland. Op twintigduizend vierkante meter weiland met waterpartijen, heuvels en boomgroepen is De Ulen prachtig gelegen temidden van een vogelbroedgebied van Staatsbosbeheer. Het wordt omsloten door de Turfroute en natuurgebied De Deelen. De werken van de kunstenaars komen in deze natuurlijke omgeving volledig tot hun recht.

EEN BIJZONDER MONUMENT IN HET LANDSCHAP

Eén van de opvallende elementen in het Zuidoost Friese landschap zijn de klokkenstoelen die men hier nog op veel plaatsen aantreft. Dat ze juist hier veel voorkomen is niet verwonderlijk: op de armere zandgronden van Zuidoost Friesland had men over het algemeen nog wel de middelen voor de bouw van een eenvoudig kerkje, maar voor het bouwen van een toren waarin de luidklok moest worden opgehangen ontbrak vaak het geld. Als goedkoop alternatief werd daarom een klokkenstoel gebouwd: een vrijstaande open houten toren met een dak. Om deze reden worden klokkenstoelen ook wel de 'kerktorens van de armen' genoemd.

Het oorspronkelijke gebruik van klokken is zeer oud. Ze dienden om de gelovigen op te kunnen roepen tot gebed of kerkdienst. Later kwamen er diverse andere openbare functies bij voor de bewoners in de omgeving. De klok(slag) bekrachtigde officieel de wetten of verordeningen die vanuit het stadhuis werden afgekondigd. Daaruit ontstond het spreekwoord: 'aan de grote klok hangen'. De klokken werden in vroeger tijd ook geluid bij een sterfgeval, een begrafenis, bij brand, watersnood, of een vijandelijke aanval.

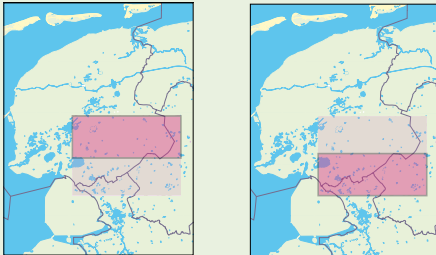
Maar ook op doordeweekse dagen had de klok een functie. Hij luidde enkele malen per dag om werk- en rusttijden aan te geven. Boeren en arbeiders in het veld hadden namelijk geen horloge en waren afhankelijk van klokgeluid om te weten of het etenstijd was of dat de rusttijd was aangebroken.

Veel klokkenstoelen zijn in de loop van de tijd verdwenen, maar in Zuidoost Friesland zijn ze nog op diverse plaatsen te vinden. In Katlijk bijvoorbeeld staat een dubbele klokkenstoel. Jaarlijks vindt hier van 21 december tot 1 januari het traditionele Sint Thomasluiden plaats. Door het luiden van de klok zouden de 'boze geesten van het kerkhof' op de vlucht slaan. Andere klokkenstoelen zijn te vinden in onder meer Mildam, Nijeberkoop, Oosterwolde, Ureterp en Wijnjewoude.

FIETSROUTENETWERK ZUIDOOST FRIESLAND

De grote diversiteit in Zuidoost Friesland maakt fietsen door dit gebied een ware ontdekkingstocht! Sinds Pinksteren 2007 is met de opening van het Fietsroutenetwerk Zuidoost Friesland fietsen hier wel heel aantrekkelijk geworden. U kunt nu op eenvoudige wijze uitgebreid het gebied verkennen. Verschillende stukjes route zijn door middel van knooppunten aan elkaar geknoopt. Ieder knooppunt heeft een nummer en de stukjes route zijn van knooppunt naar knooppunt in beide richtingen bewegwijzerd. Op ieder knooppunt staat een informatiepaneel met de overzichtskaart van het gehele Fietsroutenetwerk Zuidoost Friesland en informatie over de omgeving. Op de kaart wordt tevens van ieder stukje route de afstand aangegeven tussen 2 knooppunten. U kunt dus bij ieder knooppunt zelf uw vervolgroute bepalen en u bepaald daarmee dus ook zelf de gewenste te fietsen afstand. In Zuidoost Friesland vindt u op de knooppuntpanelen ook veelal een verwijzing naar bijvoorbeeld een restaurant waar u onderweg even kunt uitrusten en koffie kunt drinken of naar een museum voor een cultureel uitstapje onderweg.

U kunt ook thuis alvast een route uitstippelen. De kaart is namelijk ook van weersbestendig materiaal in een handzaam formaat te koop bij VVV's en diverse ondernemers in het gebied. Door op onderstaande afbeeldingen te klikken kunt alvast een voorproefje nemen en de kaart van het Fietsroutenetwerk digitaal bekijken (de digitale kaart verschijnt op zijn kant, met 'Ctrl+Shift+minus' en 'Ctrl+Shift+plus' (de drie toetsen tegelijkertijd indrukken) kunt u de kaart draaien. Het betreft een vrij groot bestand dus het kan enige tijd duren voordat het bestand geopend is).

Met het Fietsroutenetwerk Zuidoost Friesland kunt u alle kanten van Zuidoost Friesland verkennen, het routenetwerk bestaat uit wel 156 knooppunten en in totaal 780 kilometer route. Tevens sluit het Fietsroutenetwerk Zuidoost Friesland ook nog eens naadloos aan op omliggende fietsroutenetwerken in Friesland. Op die manier kunt u ook heel gemakkelijk eens een kijkje nemen in een ander deel van deze provincie.

ADRESSEN VVV'S IN ZUIDOOST FRIESLAND:

VVV/ANWB Heerenveen
Minckelerstraat 11, Heerenveen

VVV Appelscha/Zuid-Oost Friesland
Boerestreek 23, Appelscha

VVV Bakkeveen
Foarwurkerwei 3a, Bakkeveen

ANWB/VVV Drachten
Museumplein 4, Drachten

VVV Oudega
Buorren 36, Oudega

VVV Rottevalle
Muldersplein 12, Rottevalle

VVV Drenthe Plus, kantoor Wolvega
Van Harenstraat 2, Wolvega

VVV Drenthe Plus, kantoor Noordwolde
Mandehof 7, Noordwolde

VVV Gorredijk
Hoofdstraat 59, Gorredijk

VVV Beetsterzwaag
Hoofdstraat 67, Beetsterzwaag

Voor meer gegevens zie: www.vvv.nl

